

Nr 11.

Konstitutionsutskottets memorial med förslag till riksdagsstadga.

Föregående års riksdag antog som vilande förslag till grundlagsändringar berörande riksdagens arbetsformer. Detta föreligger nu till kamrarnas slutliga prövning (jämför punkt 13) i konstitutionsutskottets vid innevarande riksdag avgivna memorial nr 10).

Riksdagsordningens § 78 upptar i sin föreslagna lydelse bestämmelser om en riksdagsstadga. Riksdagen skall i stadgan fastställa de föreskrifter om riksdagsarbetets bedrivande, ordningen hos kamrarna och utskotten samt inom riksdagen förekommande val ävensom de övriga bestämmelser som anses nödiga till iakttagande jämte grundlagarna.

Med begagnande av sin initiativrätt jämlikt § 38 mom. 1 riksdagsordningen får utskottet framlägga förslag till sådan riksdagsstadga. Detta förslag upptar i sig, med vissa ändringar och tillägg, nu gällande reglementariska föreskrifter för riksdagen (ReglF), stadgan om val till riksdagens utskott (U Val St), stadgan om val av talmän och vice talmän i riksdagens kamrar samt vissa i riksdagsordningen nu ingående bestämmelser, vilka genom de föreslagna grundlagsändringarna komma att utgå ur riksdagsordningen.

Konstitutionsutskottets förslag till riksdagsstadga bygger på tre tidigare framlagda utkast till sådan stadga. I ett år 1947 avgivet betänkande med förslag angående riksdagens arbetsformer och därmed sammanhängande frågor (SOU 1947: 79) ha sålunda inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga i ämnet framlagt ett utkast till riksdagsstadga. Vid Kungl. Maj:ts proposition nr 244 till 1948 års riksdag var vidare fogat ett utkast till riksdagsstadga, innefattande en överarbetning på vissa punkter av de sakkunnigas förslag. Slutligen har det vid 1948 års riksdag tillsatta särskilda utskottet vid sitt utlåtande nr 1 fogat ett utkast till riksdagsstadga. Sistnämnda utkast, som i huvudsakliga delar ansluter sig till det vid Kungl. Maj:ts proposition fogade utkastet, har såsom bilaga fogats vid detta memorial.

Konstitutionsutskottets förslag innebär en överarbetning av det vid särskilda utskottets utlåtande fogade utkastet (här nedan benämnt *utkastet*). De punkter, å vilka konstitutionsutskottets förslag skiljer sig från utkastet, redovisas i det följande; smärre redaktionella ändringar komma dock icke att framhållas.

Riksdagens inkallande.

§ 1 motsvaras till sitt innehåll icke av någon paragraf i de tidigare utkastet. Konstitutionsutskottet anser emellertid, att bestämmelser angående riksdagens inkallande böra införas i stadgan.

Utskottet föreslår såsom ett första stycke av paragrafen en hänvisning till grundlagsbestämmelserna om att riksdagen varje år sammankommer utan särskild kallelse den 10 januari, försåvitt Konungen icke sammankallar den till tidigare dag.

I andra stycket föreslås, att talmännen i kallelsen till en eventuell höst-session skola fastställa tiden för sessionens början tidigast till sjunde dagen efter den, då kallelsen blivit i allmänna tidningarna införd, och sist till tjugonde dagen efter samma dag.

Bestämmelserna i § 2 fjärde stycket riksdagsordningen, i paragrafens föreslagna lydelse, om extra session, som inkallas på begäran av visst antal ledamöter av första eller andra kammaren, utsäga icke till vem begäran om sådan session skall framställas eller vem som skall utfärda kallelsen. Av förarbetena till paragrafen framgår emellertid, att avsikten varit, att begäran skulle framställas till talmännen och att dessa skulle utfärda riksdagskallelsen. I anslutning härtill har tredje stycket av den föreslagna § 1 utfermats. I stycket föreslås också bestämmelse därom, att tiden för sessionens början må fastställas tidigast till dagen efter den, då kallelsen blivit uti allmänna tidningarna kungjord. I tydlighetens intresse har föreskriften i den föreslagna § 2 fjärde stycket riksdagsordningen, att kallelsen skall utfärdas senast till tjugonde dagen efter det begäran framställdes, här upprepats. Utskottet vill understryka, att ett inkallande av sådan extra session, varom nu är fråga, till så tidigt datum som dagen efter den, då kallelsen blivit i allmänna tidningarna kungjord, icke bör förekomma annat än under utomordentliga förhållanden såsom vid krig, krigsfara eller plötslig ekonomisk kris.

Riksdagskallelsen bör givetvis, förutom att den kungöres i allmänna tidningarna, på andra ändamålsenliga sätt offentliggöras t. ex. genom uppläsning i radio.

Kamrarnas sammanträden.

§ 2	motsvarar	utkastets	§ 1	och	ReglF	§ 1
§ 3	»	»	§ 2	»	»	§ 2
§ 4	»	»	§ 3	»	»	§ 11
§ 5	»	»	§ 4	»	»	§ 12.

I dessa paragrafer ha förutom det att i § 3 intagits hänvisning till sådana anmälningar, som omförmälas i förslagets § 21 och som här nedan närmare beröras, endast företagits de formella justeringar, som föranletts av att riksdagsarbetet uppdelats i sessioner, att de tillfälliga utskotten ersatts av ett allmänt beredningsutskott för vardera kammaren samt att uttrycket »kansli-deputerade» upptagits i det vilande grundlagsförslaget. Dylika justeringar ha även företagits i vissa efterföljande paragrafer, men komma icke att omnämnas vid redogörelsen för dessa.

Val av talmän och vice talmän.

§ 6 motsvarar utkastets § 5 och stadgan den 29 januari 1921 om val av talmän och vice talmän i riksdagens kamrar.

Talmanskonferensen.

§ 7 motsvarar utkastets § 6 och ReglF § 3 mom. 1 och 2.

Det första stycke av förevarande paragrafs första moment, som finns upptaget i utkastet, innefattar allenast ett återgivande av den föreslagna bestämmelsen i § 50 första stycket riksdagsordningen. Med hänsyn härtill och då stycket synes icke vara fullt på sin plats inom ett avsnitt som handlar om talmanskonferensen, har konstitutionsutskottet låtit stycket utgå; paragrafen har i övrigt gjorts till föremål för en huvudsakligen formell överarbetning.

Val inom kammare.

§ 8	motsvarar	utkastets	§ 7	och	U Val St	§ 1
§ 9	»	»	§ 8	»	»	§ 2
§ 10	»	»	§ 9	»	»	§ 3
§ 11	»	»	§ 10	»	»	§ 4
§ 12	»	»	§ 11	»	»	§ 6
§ 13	är nyskriven.					

Bestämmelserna i §§ 7—11 i utkastet åsyfta enligt sitt innehåll endast proportionella val. I förtydligande syfte har konstitutionsutskottet därför i texten till § 8 mom. 1 (motsvarande § 7 första stycket i utkastet) infört en erinran härom. Bestämmelserna i §§ 7 och 11 i utkastet kunna icke tillämpas vid val av statsrevisorer och suppleanter för dessa eller å ordningen för nämnda suppleanters inträde. Suppleanterna för statsrevisorerna äro nämligen på sätt framgår av § 73 riksdagsordningen personliga. Konstitutionsutskottet föreslår därför, att en hestämmelse av samma sakliga innehåll, som nu återfinnes i § 7 mom. 4 i kamrarnas ordningsstadgor, införes i förevarande § 8 av riksdagsstadgan. — I § 12, som handlar om suppleanters inkallande till tjänstgöring, har upptagits en erinran om förenämnda förhållande.

Då §§ 7—11 i utkastet som tidigare nämnts endast handla om proportionella val, har konstitutionsutskottet ansett sig böra företaga vissa justeringar i utkastets § 9, motsvarande § 10 i konstitutionsutskottets förslag. Sålunda har ingressen ändrats så, att paragrafen icke blir tillämplig å det fall, att endast en enda person skall väljas; vidare har mom. 2 fått utgå.

Rubriken omedelbart framför § 11 i utkastet har såsom missvisande borttagits.

Utkastet upptar icke några bestämmelser om val, som förrättas av kammare med slutna sedlar och som icke skola vara proportionella (jfr § 75 mom. 1 andra stycket riksdagsordningen i dess föreslagna lydelse). Konstitutionsutskottet föreslår, att bestämmelser om sådana val upptagas i § 13 av riksdagsstadgan. Bestämmelserna ha utformats i anslutning till den nuvarande lydelsen av § 75 riksdagsordningen.

Riksdagens utskott, nämnder och valmän.

§ 14	motsvarar utkastets § 12 och ReglF § 4
§ 15	» » § 13 » » § 5
§ 16	» » § 14 » » § 6
§ 17	» » § 15 » » § 7
§ 18	» » § 16 » » § 8
§ 19	» » § 17 » » § 9
§ 20	» » § 18
§ 21	» » § 19
§ 22	» » § 20 och ReglF § 10
§ 23	» » § 21 » RO § 49
§ 24	» » § 22 » ReglF § 13
§ 25	är nyskriven
§ 26	motsvarar utkastets § 24 och ReglF § 3 mom. 3
§ 27	» » § 23 » » § 16.

Dessa paragrafer i konstitutionsutskottets förslag äro, med bortseende från § 25 och smärre formella jämkningar i övriga paragrafer, likalydande med motsvarande paragrafer i utkastet.

I § 15, som motsvarar ReglF § 5, har senaste tidpunkt för uppsättande av anslag med kallelse till utskottssammanträde ändrats från kl. 7 till kl. 6 eftermiddagen.

I § 42 mom. 3 riksdagsordningen i dess föreslagna lydelse stadgas, att fördelningen mellan lagutskotten av till dem hörande ärenden verkställas på sätt riksdagen bestämmer. På grund härav föreslås, att föreskrifter i ämnet införas i förevarande § 20. Enligt förslaget skall fördelningen av ärenden mellan lagutskotten verkställas av särskilda deputerade för dem. Den nuvarande ordningen, vid vilken fördelningen verkställas vid gemensamma sammanträden med utskotten, kan nämligen, då lagutskottens antal utökas till tre, icke längre anses lämplig. Deputerade skola för varje utskott vara ordföranden, vice ordföranden och två för hela riksdagen utsedda ledamöter. Sammanträde hålles så ofta det för fördelning av inkomna ärenden finnes erforderligt. Utskotten äga fastställa allmänna grunder för ärendenas fördelning mellan utskotten att gälla till dess utskotten annorledes besluta.

I det vilande förslaget till ändrad lydelse av § 55 riksdagsordningen upptagas nya regler om motionsrätt i anledning av framställningar från riksdagens verk. Motionstiden skall i dessa fall räknas från den dag, då anmälan om sådan framställnings ingivande, på sätt riksdagen föreskriver, delgives kammaren. Detta föranleder konstitutionsutskottet att i § 21 föreslå bestämmelser att, om från något riksdagens verk till utskott inkommit framställning, utskottet är pliktigt att ofördröjligen göra anmälan därom till vardera kammarens talman. Talmannen skall i sin tur tillse, att anteckning om sådan anmälan verkställas å föredragningslistan för kammarens nästa sammanträde.

Konstitutionsutskottet har vidare funnit, att inom detta avsnitt bestämmelser böra införas om riksdagens val av fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte suppleanter. Dessa nya bestämmelser äro föranledda av det under punkt 4) i utskottets memorial nr 10 upptagna förslaget till ändrad lydelse av § 72 regeringsformen och § 73 riksdagsordningen. Enligt grundlagsförslaget skall, på samma gång och på lika sätt som fullmäktige utses av riksdagen, tillsättas en suppleant för varje av riksdagen utsedd fullmäktig att vid förfall för denne inträda. I anledning härav föreslår utskottet, att en ny paragraf (§ 25) införes i riksdagsstadgan med kompletterande bestämmelser. Paragrafen har utformats efter förebild av bestämmelserna i § 7 mom. 4 i kamrarnas ordningsstadgor. Då vid val av fullmäktige och suppleanter även kunna förekomma fyllnadval, vilka kunna avse antingen utseende av både fullmäktig och suppleant eller utseende enbart av suppleant, ha bestämmelserna lämpats därefter.

Riksdagens kansli.

§ 28 motsvarar utkastets § 25 och ReglF § 14.

Riksdagens skrivelser.

§ 29 motsvarar utkastets § 26 och ReglF § 15.

Tjänstemän.

§ 30 motsvarar utkastets § 27 och $\left\{ \begin{array}{l} \text{RO § 33 mom. 5} \\ \text{RO § 45 mom. 2 sista punkten} \\ \text{ReglF § 17.} \end{array} \right.$

Konstitutionsutskottet har företagit en formell överarbetning av § 27 i utkastet; en saklig ändring av paragrafen har även vidtagits i det att konstitutionsutskottet föreslår, att jämväl vice talmännen skola deltaga vid tillsättandet av befattningshavare hos kamrarna.

Övergångsstadgandet.

Övergångsstadgandet har gjorts till föremål för omredigering i anledning av propositionen (nr 4) till årets riksdag med förslag till förordning om upphävande av vissa för riksdagen gällande valstadgor.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, under förutsättning att de under punkterna 4) och 13) i utskottets memorial nr 10, med uppgift å vilande förslag till ändring i grundlagarna, upptagna förslagen till ändrad lydelse av regeringsformen och riksdagsordningen slutligt genomföras, måtte antaga följande

F ö r s l a g

till

Riksdagsstadga.*Riksdagens inkallande.*

§ 1.

Hurusom riksdagen, där den ej av Konungen sammankallas till tidigare dag, varje år den 10 januari eller, om helgdag då inträffar, dagen därefter utan särskild kallelse skall sammankomma till vårsession, därom stadgas i grundlag.

Skall riksdagen enligt riksdagsordningen sammankomma till höstsession, skola talmännen i kallelsen fastställa tiden för sessionens början tidigast till sjunde dagen efter den, då kallelsen blivit uti allmänna tidningarna kungjord, och sist till tjugonde dagen efter samma dag.

Har till talmännen inkommit begäran enligt 2 § riksdagsordningen från sextiofem ledamöter av första kammaren eller etthundra ledamöter av andra kammaren om riksdagens inkallande till extra session, skola talmännen utfärda kallelsen, därvid tiden för sessionens början må fastställas tidigast till dagen efter den, då kallelsen blivit uti allmänna tidningarna kungjord, och sist till tjugonde dagen efter det begäran framställdes.

Kamrarnas sammanträden.

§ 2.

Kallelse till kammares sammanträde skall anslås senast klockan 6 eftermiddagen föregående dag och kungöras på det sätt, vardera kammaren för sig stadgat. Talmännen böra skyndsamt meddela varandra underrättelse om sådan kallelses utfärdande.

Skall vid sammanträde sådan omröstning, som omförmäles i 65 § riksdagsordningen, i kamrarna företagas, bör sådant i anslaget tillkännagivas.

§ 3.

Å den förteckning över alla på kammares bord vilande ärenden, vilken efter varje sammanträdes slut av vardera kammarens kansli för nästa sammanträde upprättas, skola, med det undantag, varom i 4 § 5 mom. sista stycket förmäles, främst uppföras:

Konungens propositioner eller skrivelser, sådana anmälningar, som omförmälas i 21 § här nedan, samt inom kammare väckta motioner.

Övriga ärenden, i den mån de inkommit, antecknas enligt följande ordning, nämligen:

1. Från utskott eller riksdagens kansli inkomna förslag till skrivelser eller till riksdagsbeslutet;

2. Riksdagens revisorers samt justitie- och militieombudsmännens berättelser;

3. Av båda kamrarna tillsatta utskotts betänkanden, ävensom hemställanden och utlåtanden av kanslideputerade; skolande den ordning, vari de ständiga utskotten i 53 § regeringsformen och 36 § riksdagsordningen finnas upptagna, jämväl följas vid uppförande å förteckningen av nämnda utskotts betänkanden, och sådana betänkanden sättas framför särskilda utskotts samt dessas framför kanslideputerades utlåtanden och hemställanden;

4. Ärenden, som av ena kammaren genom protokollsutdrag den andra delgivas;

5. Kammares allmänna beredningsutskotts betänkanden; samt

6. Kammares enskilda ärenden.

I denna förteckning, som vid ärendenas föredragning följes, kan ändring för kommande sammanträde av kammare beslutas; och skall, då förslag om sådan ändring blivit väckt, beslut däröver genast fattas. Ovannämnda förteckning och däri beslutad ändring skola medkammaren skyndsamt delgivas.

§ 4.

Mom. 1. Skall omröstning enligt riksdagsordningen ske öppet, skola kammarens ledamöter, sedan voteringsproposition efter given varsel upplästs och justerats, intaga sina platser, varefter voteringspropositionen ånyo uppläses. Medan omröstning verkställs, må ingen bliva stående å gången.

Mom. 2. Med undantag för de fall, varom i 3 mom. stadgas, uppmane talmannen därefter först de ledamöter, som vilja rösta för ja-propositionen, att resa sig från sina platser, varefter samma uppmaning riktas till de ledamöter, som vilja rösta för nej-propositionen. Om härvid talmannen finner tvekan kunna råda om omröstningens resultat, eller någon av kammarens ledamöter begär rösträkning, verkställs votering på sätt i 3 mom. sägs.

Mom. 3. Omröstning medelst omröstningsapparat eller, där denna ej kan begagnas, medelst namnupprop skall omedelbart äga rum, därest talmannen före omröstningens början så beslutar, samt då omröstning skall ske jämlikt 65 § riksdagsordningen. Om vid den slutliga voteringen i visst ärende sist vid voteringspropositionens godkännande begäran om omröstning medelst omröstningsapparat eller i förekommande fall om namnupprop framställs av minst $\frac{1}{10}$ av kammarens ledamöter, skall ock detta omröstningssätt omedelbart användas; i detta fall skall jämväl i det tryckta protokollet antecknas, huru varje ledamot röstat.

Mom. 4. Då omröstning medelst omröstningsapparat ägt rum, böra i vardera kammaren minst två ledamöter, vilka talmannen därom anmodar, taga

plats vid talmansbordet, varefter företages fotografering av en tablå, utvisande, huru varje ledamot röstat.

Då omröstning medelst namnupprop skall äga rum, böra i vardera kammaren minst två ledamöter, vilka talmannen därom anmodar, taga plats vid talmansbordet, för att över omröstningen föra anteckning. Vid uppropet iakttages, att ledamöterna uppropas i den ordning, vari de innehava plats i samlingssalen, dock att vice talmännen först uppropas. Närvarande ledamot avgiver vid uppropet något av följande svar: Ja, Nej, Avstår.

Omedelbart efter det omröstningen avslutats, tillkännagiver talmannen resultatet för kammaren.

Mom. 5. Då i fråga, varom uti 65 § riksdagsordningen förmäles, kamrarna fattat stridiga beslut, och dessa ej på vederbörande utskotts förslag blivit sammanjämkade, åligger det utskottet att uppsätta förslag till voterspropositioner för den omröstning, som, enligt nämnda paragraf, skall för frågans avgörande i kamrarna äga rum. Sedan sådant förslag blivit godkänt, utsätte talmännen efter överenskommelse dag för omröstning. Vid densamma iakttages, att votering över varje särskild fråga, som blir föremål för omröstning, bör i båda kamrarna samtidigt företagas.

Över var och en sådan omröstning i första kammaren skall protokoll genast därefter uppsättas, justeras och avsändas till andra kammaren, där sammanräkningen av båda kamrarnas ledamöters röster verkställs, varefter utgången av omröstningen ofördröjligen meddelas första kammaren och det utskott, som frågan handlagt.

Sådant ärende skall sättas främst på föredragningslistan för dagen.

§ 5.

Mom. 1. Vid kammares sammanträde för sekreteraren under talmannens inseende protokoll, upptagande överläggningsämnen, namnen å dem, som yttra sig, talmannens yttranden och propositioner, utgången av omröstning, där sådan äger rum, och kammarens beslut. Detta protokoll skall å femte söckendagen därefter, om kammaren då sammanträder, eller, i motsatt händelse, vid kammarens näst därefter inträffande sammanträde av sekreteraren uppläsas samt, sedan kammaren godkänt detsamma, förses med talmannens anteckning därom.

Justeringen av kammares vid riksdagssessions slut ojusterade protokoll verkställs inför kammarens å riksdagsorten tillstädesvarande ledamöter. Tillkännagivande om tiden för justeringen införes i de tidningar, där kammarens sammanträden eljest meddelas.

Kamrarnas protokoll överlämnas omedelbart efter justeringen till riksdagens kansli.

Mom. 2. Yttranden, som ledamöter vid kammares sammanträde avgiva, skola, såvitt ske kan, ordagrant av för sådant ändamål anställda tjänstemän upptecknas och sist tredje dagen därefter klockan 10 förmiddagen, försedda med uppsättarens namnteckning, i två exemplar avlämnas i kammarens kansli, där de till andra söckendagen därefter klockan 12 midda-

gen böra finnas för genomläsning tillgängliga. Ledamot, som före utgången av nämnda tid justerar sitt yttrande, bör därå göra anteckning om verkställd justering; annan ledamot dock obetaget att påkalla särskild justering därav inför kammaren vid det i 1 mom. omförmälda tillfälle. Har ledamot icke inom stadgad tid justerat sitt yttrande, anses detsamma ändock såsom av honom justerat. Yttrandena böra därefter ofördröjligen överlämnas till riksdagens kansli.

Mom. 3. I fråga om protokoll och yttranden vid sammanträde, varom i 56 § riksdagsordningen sägs, inom lyckta dörrar skall vad i 1 och 2 mom. är stadgat äga motsvarande tillämpning, dock att protokollen och yttrandena efter justeringen skola överlämnas till riksdagsbiblioteket.

Val av talmän och vice talmän.

§ 6.

Talman samt förste och andre vice talman väljas var för sig i nu nämnd ordning. Har någon erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna, är han behörigen vald. Äro rösterna så delade mellan flera, att ingen uppnått dylik röstövertikt, anställs ny omröstning. Får ej heller därvid någon mer än hälften av de avgivna rösterna, anställs en tredje omröstning mellan de två, på vilka vid andra omröstningen de flesta av rösterna fallit. Vid tredje omröstningen är den vald, som erhållit de flesta rösterna. I händelse av lika rösttal vid andra eller tredje omröstningen skilje lotten, där så erfordras.

Talmanskonferensen.

§ 7.

Talmännen och vice talmännen samt de jämlikt 50 § riksdagsordningen särskilt utsedda ledamöterna av talmanskonferensen skola, så ofta någon av talmännen det anser nödigt, dock minst en gång varje kalendermånad under tid, då session pågår, på kallelse av talmännen sammanträda för att rådpläga om vad i avseende å ärendenas behandling i utskott och kammarare må vara att iakttaga för vinnande av nödig skyndsamhet och största möjliga planmässighet vid riksdagsarbetets bedrivande. Vid dessa sammanträden skola kamrarnas sekreterare vara tillstädes, och åligger det den av dem, som därtill förordnas, att föra protokoll över vad vid sammanträde förekommer. Talmanskonferensens beslut skola genom utdrag av protokollet tillställas dem, besluten avse.

Utskottens ordförande skola, när anledning därtill förekommer, kallas att närvara i talmanskonferensen. Anses nödigt att inhämta upplysningar av kanslideputerade, böra även de, efter kallelse, tillstädeskomma.

Talmanskonferensen skall, efter samråd med utskottens ordförande och kanslideputerade, upprätta förslag i fråga om arvoden till tjänstemännen och vaktbetjäningen hos kamrarna och utskotten samt i kansliet. Förslaget överlämnas till bankoutskottet, vilket det åligger att i ämnet avgiva utlåtande till kamrarna.

Val inom kammare.

§ 8.

Mom. 1. Skall val, som av kammare förrättas, jämlikt 75 § riksdagsordningen verkställas med slutna sedlar och vara proportionellt, skola vid valet begagnas valsedlar, å vilka före namnen utsatts partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av riksdagsmän eller för viss meningsriktning), men vilka i övrigt äro omärkta.

Mom. 2. Namnen skola, utom i fall som nedan i andra stycket sägs, å valsedelns uppföras i en följd, det ena under det andra.

Vid val av revisorer och suppleanter enligt 72 och 73 §§ riksdagsordningen skola, på sätt formulär nr 1 vid denna stadga utvisar, namnen för själva revisorsvalet uppföras vart för sig i de särskilda rummen å valsedelns vänstra sida. För suppleantvalet skall i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras ett namn för vart och ett av de för revisorsvalet upptagna namnen.

Mom. 3. Valsedlarna skola för att bliva gällande vara enkla, slutna, hoprullade och fria från överstrykningar. Sedel må ej upptaga flera, men väl färre namn än det antal personer valet avser. Där något namn å sedeln är tvetydigt, gälle den dock för övriga namn.

§ 9.

De avgivna valsedlarna skola ordnas i grupper, så att sedlar med samma partibeteckning bilda en grupp.

Inom varje grupp skall, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal ledamöter är nödig, bestämmas ordning mellan namnen å gruppens valsedlar. Härvid iakttages:

1. Upptaga valsedlar till antal av mer än hälften av hela antalet valsedlar inom gruppen (gruppens rösttal) samma första namn, blir detta namn det första i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första namn och utgöra mer än två tredjedelar av gruppens rösttal, jämväl samma andra namn, blir detta namn det andra i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första och samma andra namn samt utgöra mer än tre fjärdedelar av gruppens rösttal, jämväl samma tredje namn, blir detta namn det tredje i ordningen; och så vidare efter samma grunder.

2. I den mån ordningen inom gruppen icke kan enligt nyss angivna grunder bestämmas, skola särskilda sammanräkningar av namnens rösttal verkställas. Vid varje sådan sammanräkning gäller valsedel såsom hel röst, där icke något av sedelns namn erhållit rum i ordningen. Annan valsedel gäller såsom halv röst, där ett av sedelns namn erhållit rum i ordningen; såsom tredjedels röst, där två av namnen uppförts i ordningen; såsom fjärdedels röst, där tre av namnen uppförts i ordningen; och så vidare efter samma grund. För varje gång kommer det namn närmast i ordningen, som erhållit högsta rösttalet.

Till protokollet antecknas för varje grupp dess rösttal samt, där de under 1. angivna grunder tillämpats, antalet av de valsedlar, som upptaga samma första namn eller samma första och andra namn, och så vidare, men eljest, för varje särskild sammanräkning, röstvärdet för de olika valsedlarna och det rösttal, som för varje namn uträknats.

§ 10.

Platserna fördelas mellan de olika valedelgrupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den grupp, vilken för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit en grupp tilldelad, besättes genast så, att gruppens första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom gruppen, gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra grupper.

Jämförelsetalet är lika med gruppens rösttal, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att gruppens rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av de gruppen tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två grupper, skall dock, vid beräkning av det antal platser som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre grupper, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har en grupp redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å gruppens valsedlar, varde den från vidare jämförelse utesluten.

§ 11.

Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

§ 12.

Suppleanter skola, där för visst fall ej annat är särskilt stadgat, inkallas till tjänstgöring i följande ordning:

1. Om valet jämlikt 75 § riksdagsordningen förrättats med gemensam lista, har suppleant tillhörande samma grupp eller meningsriktning som ledamoten företräde framför övriga suppleanter, och av dessa har den företräde, vars namn blivit uppfört på högre plats å listan;

2. Har valet, på sätt i 8—11 §§ här ovan sägs, skett med slutna sedlar, har suppleant, utsedd från grupp med samma partibeteckning som den grupp, för vilken ledamoten blivit vald, företräde framför övriga suppleanter, och av dessa har den företräde, som utsetts från grupp med högre rösttal.

Av suppleanter från samma grupp har den företräde, vars namn blivit tidigare uppfört i den jämlikt 9 § bestämda ordning inom gruppen.

Den ledamot eller suppleant, som fått sig tillerkänd plats från två eller flera grupper, anses vald för den grupp, från vilken plats först tilldelats honom.

§ 13.

Där val, som av kammare med slutna sedlar förrättas, icke skall vara proportionellt, iakttages i stället för de i 8—12 §§ här ovan meddelade bestämmelser, att valsedlarna, så framt de skola bliva gällande, böra vara enkla, hoprullade, omärkta och fria såväl från all tvetydighet i anseende till personernas namn som från oriktighet beträffande deras antal. Mellan personer, som vid val undfått lika antal röster, skiljes genom lottning, när så erfordras.

Riksdagens utskott, nämnder och valmän.

§ 14.

Utskott, som består av ledamöter från båda kamrarna, sammankallas första gången av talmännen.

Kallelser till sammanträden av riksdagens nämnder och valmän utfärdas av talmännen.

§ 15.

Till sammanträde av utskott, utsett av båda kamrarna, ävensom av riksdagens nämnder och valmän, skall kallelse anslås senast klockan 6 eftermiddagen föregående dag.

Dessa utskott, nämnder och valmän må ej sammankomma å tid, då sammanträde hålles av båda kamrarna eller endera av dem.

§ 16.

Ledamot av utskott, vilken av förfall varder hindrad att sammanträde bevista, bör hos utskottets ordförande eller sekreterare göra anmälan där- om så tidigt, att suppleant må kunna i hans ställe inkallas.

§ 17.

Anser ständigt utskott ett dit hänvisat ärende ej böra av utskottet handläggas, åligge utskottet att därom senast inom åtta dagar, efter det ärendet till utskottet inkom, avgiva utlåtande till kamrarna, vilka böra skyndsamt besluta, om frågan skall av samma utskott behandlas eller till annat utskott överlämnas.

§ 18.

Mom. 1. Besluta kamrarna tillsätta särskilt utskott för behandling av något ärende, skall underrättelse därom ofördröjligen meddelas det eller de ständiga utskott, som eljest skolat ärendet handlägga. Har, innan beslutet fattades, ärende av enahanda eller likartad beskaffenhet blivit till ständigt utskott hänvisat, skall sådant utskott inom åtta dagar efter av be-

rörda underrättelse erhållen del hos kamrarna göra framställning om dylikt ärendes överlämnande till det särskilda utskottet.

Mom. 2. Varder, sedan väckt motion hänvisats till visst utskott, den i motionen berörda frågan föremål för proposition, som till annat utskott hänvisas, skall vad i 1 mom. stadgas äga motsvarande tillämpning.

§ 19.

Mom. 1. Inom tjugu dagar från riksdagens öppnande böra statsutskottet, bevillningsutskottet, bankoutskottet och jordbruksutskottet utse deputerade för att under riksdagens lopp, i den utsträckning sådant finnes påkallat, rådspågå i frågor, som angå budgetarbetet inom riksdagen. Dessa deputerade böra verka för att största möjliga enhetlighet vid budgetbehandlingen iakttages. De deputerade hava att föranstalta därom, att lämpliga sammanställningar angående statsverkets inkomster och utgifter samt angående budgetarbetets fortgång inom riksdagen tid efter annan delgivas kamrarnas ledamöter.

Mom. 2. Då inom ständigt utskott fråga uppstår om inbjudan till annat sådant utskott att utse deputerade för gemensam behandling av visst ärende, skall, innan beslut om dylik inbjudan fattas, från sistnämnda utskott inhämtas upplysning, huruvida detta utskott anser skäl föreligga för sådan behandling av ärendet eller, därest så ej är fallet, huruvida utskottet finner anledning att ur de synpunkter, detsamma har att företräda, göra något uttalande i ärendet.

Mom. 3. Kunna utskott, som skola genom deputerade med varandra sammanträda, icke överenskomma om de deputerades antal, skall detsamma utgöras av sex ledamöter från varje utskott.

§ 20.

Till lagutskotts behandling hörande ärenden skola mellan lagutskotten fördelas vid särskilda sammanträden med deputerade för dem. Deputerade äro för varje utskott ordföranden, vice ordföranden och två för hela riksdagen utsedda ledamöter. Sammanträde hålles så ofta det för fördelning av inkomna ärenden finnes erforderligt. Utskotten äga å gemensamma sammanträden fastställa allmänna grunder för ärendenas fördelning mellan utskotten att gälla till dess utskotten annorledes besluta.

§ 21.

Har från något riksdagens verk till utskott inkommit framställning, vare utskottet pliktigt att ofördröjligen göra anmälan därom till vardera kammarens talman; och åligger det denne tillse, att anteckning om sådan anmälan verkställas å föredragningslistan för kammarens nästa sammanträde.

§ 22.

Talmännen äga tillträde i utskotten, dock utan rätt att delta i överläggningarna och besluten.

§ 23.

Expeditioner från utskott underskrivas av ordföranden.

§ 24.

Vid de i 14 § omnämnda sammanträden av riksdagens nämnder och valmän bör den ledamot, som bevistat de flesta riksdagar, eller, där två eller flera deltagit i lika många riksdagar, den av dem, som är till levnadsåren äldst, först låta upprop förrättas och sedan val av ordförande anställas. På anmodan av ordföranden taga tre ledamöter plats vid bordet, för att, jämte ordföranden, granska omröstnings- eller valsedlarna samt över omröstningarna eller valen föra särskilda anteckningar, vilka med varandra jämföras. Efter förrättningens slut uppsättes och justeras protokoll, varav två exemplar utskrivs, undertecknas av ordföranden och omförmälda ledamöter samt avlämnas ett till vardera kammarens talman, för att öppnas och delgivas kamrarna vid deras nästföljande sammanträde.

§ 25.

Riksdagens val av fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte suppleanter för dessa verkställas, där valet ej avser utseende av enbart suppleant, med begagnande av sådana valsedlar, som formulär nr 2 vid denna stadga utvisar.

Varje valsedel skall å sedelns vänstra sida upptaga ett eller två namn allt eftersom valet avser en eller två fullmäktige. Namnen skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva fullmäktigevalet. För suppleantvalet uppföres i motsvarande rum å sedelns högra sida ett namn för vart och ett av de för fullmäktigevalet upptagna namnen.

§ 26.

De av riksdagen utsedda valmän, vilka hava att verkställa val av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, skola tillika utse två ledamöter jämte två suppleanter i styrelsen över riksdagsbiblioteket.

§ 27.

Vad i 14, 15 och 24 §§ sägs äger ej tillämpning i avseende på utrikesnämnden.

Riksdagens kansli.

§ 28.

Utom de åligganden, som, enligt 80 § andra stycket riksdagsordningen, tillhöra riksdagens kansli, skall detta ombesörja tryckningen av alla de handlingar, vilka till kamrarna inkomma eller från dem utgå, med undantag av sådana, som i annan ordning blivit på allmän bekostnad tryckta, för att till kamrarnas ledamöter utdelas.

Kanslideputerade böra vaka däröver, att de i kamrarna förda protokoll samt övriga riksdagshandlingar bliva med största möjliga skyndsamhet tryckta och till kamrarnas ledamöter utdelade.

Riksdagens skrivelser.

§ 29.

Sekreterare i ständigt eller i dess ställe särskilt tillsatt utskott ansvarar därför, att de från riksdagen utgående skrivelser, som skola av utskottets kansli expedieras, äro vederbörligen kollationerade och lika lydande med de av kamrarna därför godkända förslag. Till bestyrkande härav skall varje sådan skrivelse, då den framlägges till talmännens underskrift, vara försedd med kollationeringsmärke, av sekreteraren egenhändigt undertecknat med begynnelsebokstäverna i hans för- och tillnamn.

I fråga om expeditionen av de från riksdagen utgående skrivelser, vilka besörjas genom riksdagens kansli, tillkommer det kanslideputerade att meddela erforderliga föreskrifter.

Tjänstemän.

§ 30.

Vardera kammaren äger utse och förordna sin sekreterare. Utskotten äga ock, vart för sig, utse sekreterare.

Övriga befattningshavare, å vilka avlöningsbestämmelserna för de hos riksdagen tillfälligt anställda tjänstemän äro tillämpliga, tillsättas:

1. för vardera kammaren av talmannen och vice talmännen samt de av kammaren därtill utsedda ledamöter efter samråd med kammarens sekreterare;
2. för vart och ett av utskotten av utskottet efter samråd med dess sekreterare; samt
3. för riksdagens kansli av kanslideputerade tillika med talmännen och vice talmännen.

Denna stadga träder genast i kraft. Vad i 20 § stadgas skall dock tillämpas först i och med början av riksdagen näst efter den, under vilken stadgan trätt i kraft. Intill förstnämnda riksdags början skall vad i 3 § tredje stycket 5. sägs om allmänt beredningsutskotts betänkande hava avseende å tillfälligt utskotts betänkande.

Genom stadgan upphävas de av riksdagen den 8 april 1868 gillade och antagna reglementariska föreskrifter för riksdagen.

Formulär nr 1.

Formulär till valsedel vid val av riksdagens revisorer jämte suppleanter.

(Partibeteckning)

Formulär nr 2.

Formulär till valsedel vid val av fullmäktige i riksbanken eller riksgäldskontoret jämte suppleanter.

Stockholm den 17 mars 1949.

På konstitutionsutskottet vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande:

för första kammaren: herrar Jones Erik Andersson, Karl August Johanson, Elmgren, Herlitz, Mattsson, Lindén, Björkman, Sandberg och Damström, samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Fast, Swedberg, Norén, Spångberg, Olsson i Mora, Hansson i Skediga, Hammar, Håstad och fru Svedberg.

Bilaga.**U t k a s t**
till**Riksdagsstadga,**

fogat vid det av särskilda utskottet vid 1948 års riksdag avgivna utlåtandet nr 1.

Kamrarnas sammanträden.

§ 1.

Kallelse till kammares sammanträde skall anslås senast klockan 6 eftermiddagen föregående dag och kungöras på det sätt, vardera kammaren för sig stadgat. Talmännen böra skyndsamt meddela varandra underrättelse om sådan kallelse utfärdande.

Skall vid sammanträde sådan omröstning, som omförmäles i 65 § riksdagsordningen, i kamrarna företagas, bör sådant i anslaget tillkännagivas.

§ 2.

Å den förteckning över alla på kammares bord vilande ärenden, vilken efter varje sammanträdes slut av vardera kammarens kansli för nästa sammanträde upprättas, skola, med det undantag, varom i 4¹ §:ns sista moment förmäles, främst uppföras:

Konungens propositioner eller skrivelser och inom kammare väckta motioner.

Övriga ärenden, i den mån de inkommit, antecknas enligt följande ordning, nämligen:

1:o. Från utskott eller riksdagens kansli inkomna förslag till skrivelser eller till riksdagsbeslutet;

2:o. Riksdagens revisorers samt justitie- och militieombudsmännens berättelser;

3:o. Av båda kamrarna tillsatta utskotts betänkanden, ävensom hemställanden och utlåtanden av *kanslideputerade*; skolande den ordning, vari de ständiga utskotten i regeringsformens § 53 och riksdagsordningens § 36 finnas upptagna, jämväl följas vid uppförande å förteckningen av nämnda utskotts betänkanden, och sådana betänkanden sättas framför särskilda utskotts samt dessas framför kanslideputerades utlåtanden och hemställanden;

4:o. Mål, som av ena kammaren genom protokollsutdrag den andra delgivas;

5:o. Kammares *allmänna beredningsutskotts* betänkanden; samt

6:o. Kammares enskilda ärenden.

I denna förteckning, som vid ärendenas föredragning följes, kan ändring för kommande sammanträde av kammare beslutas; och skall, då förslag om

¹ Med kursiv stil har utmärkts text som ej överensstämmer med nu gällande motsvarande stadgande i reglementariska föreskrifter eller stadgan om val till riksdagens utskott.

sådan ändring blivit väckt, beslut däröver genast fattas. Ovannämnda förteckning och däri beslutad ändring skola medkammaren skyndsamt delgivas.

§ 3.

1:o. Skall omröstning enligt riksdagsordningen ske öppet, skola kammarens ledamöter, sedan voteringsproposition efter given varsel upplästs och justerats, intaga sina platser, varefter voteringspropositionen ånyo uppläses. Medan omröstning verkställs, må ingen bliva stående å gången.

2:o. Med undantag för de fall, varom i mom. 3 stadgas, uppmane talmannen därefter först de ledamöter, som vilja rösta för ja-propositionen, att resa sig från sina platser, varefter samma uppmaning riktas till de ledamöter, som vilja rösta för nej-propositionen. Om härvid talmannen finner tvekan kunna råda om omröstningens resultat, eller någon av kammarens ledamöter begär rösträkning, verkställs votering på sätt i mom. 3 sägs.

3:o. Omröstning medelst omröstningsapparat eller, där denna ej kan begagnas, medelst namnupprop skall omedelbart äga rum, därest talmannen före omröstningens början så beslutar, samt då omröstning skall ske jämlikt 65 § riksdagsordningen. Om vid den slutliga voteringen i visst ärende sist vid voteringspropositionens godkännande begäran om omröstning medelst omröstningsapparat eller i förekommande fall om namnupprop framställs av minst $\frac{1}{10}$ av kammarens ledamöter, skall ock detta omröstnings-sätt omedelbart användas; i detta fall skall jämväl i det tryckta protokollet antecknas, huru varje ledamot röstat.

4:o. Då omröstning medelst omröstningsapparat ägt rum, böra i vardera kammaren minst två ledamöter, vilka talmannen därom anmodar, taga plats vid talmansbordet, varefter företages fotografering av en tablå, utvisande, huru varje ledamot röstat.

Då omröstning medelst namnupprop skall äga rum, böra i vardera kammaren minst två ledamöter, vilka talmannen därom anmodar, taga plats vid talmansbordet, för att över omröstningen föra anteckning. Vid uppropet iakttages, att ledamöterna uppropas i den ordning, vari de innehava plats i samlingssalen, dock att vice talmännen först uppropas. Närvarande ledamot avgiver vid uppropet något av följande svar: Ja, Nej, Avstår.

Omedelbart efter det omröstningen avslutats, tillkännagiver talmannen resultatet för kammaren.

5:o. Då i fråga, varom uti 65 § riksdagsordningen förmåles, kamrarna fattat stridiga beslut, och dessa ej på vederbörande utskotts förslag blivit sammanjämkade, åligger det utskottet att uppsätta förslag till voteringspropositioner för den omröstning, som, enligt nämnda §, skall för frågans avgörande i kamrarna äga rum. Sedan sådant förslag blivit godkänt, utsätta talmännen efter överenskommelse dag för omröstning. Vid densamma iakttages, att votering över varje särskild fråga, som blir föremål för omröstning, bör i båda kamrarna samtidigt företagas.

Över var och en sådan omröstning i första kammaren skall protokoll genast därefter uppsättas, justeras och avsändas till andra kammaren, där sammanräkningen av båda kamrarnas ledamöters röster verkställs, varefter utgången av omröstningen ofördröjligen meddelas första kammaren och det utskott, som frågan handlagt.

Sådant ärende skall sättas främst på föredragningslistan för dagen.

§ 4.

1:o) Vid kammares sammanträde för sekreteraren under talmannens in-seende protokoll, upptagande överläggningsämnen, namnen å dem, som

yttra sig, talmannens yttranden och propositioner, utgången av omröstning, där sådan äger rum, och kammarens beslut. Detta protokoll skall å femte söckendagen därefter, om kammaren då sammanträder, eller, i motsatt händelse, vid kammarens näst därefter inträffande sammanträde av sekreteraren uppläsas samt, sedan kammaren godkänt detsamma, förses med talmannens anteckning därom.

Justeringen av kammarens vid riksdagens slut ojusterade protokoll verkställs inför kammarens å riksdagsorten tillstädesvarande ledamöter. Tillkännagivande om tiden för justeringen införes i de tidningar, där kammarens sammanträden eljest meddelas.

Kamrarnas protokoll överlämnas omedelbart efter justeringen till riksdagens kansli.

2:o. Yttranden, som ledamöter vid kammarens sammanträde avgiva, skola, så vitt ske kan, ordagrant av för sådant ändamål anställda tjänstemän upptecknas och sist tredje dagen därefter klockan 10 förmiddagen, försedda med uppsättarens namnteckning, i två exemplar avlämnas i kammarens kansli, där de till andra söckendagen därefter klockan 12 middagen böra finnas för genomläsning tillgängliga. Ledamot, som före utgången av nämnda tid justerar sitt yttrande, bör därå göra anteckning om verkställd justering; annan ledamot dock obetaget att påkalla särskild justering därav inför kammaren vid det i 1 mom. omförmälda tillfälle. Har ledamot icke inom stadgad tid justerat sitt yttrande, anses detsamma ändock såsom av honom justerat. Yttrandena böra därefter ofördröjligen överlämnas till riksdagens kansli.

3:o. I fråga om protokoll och yttranden vid sammanträde, varom i § 56 riksdagsordningen sägs, inom lyckta dörrar skall vad i mom. 1 och 2 är stadgat äga motsvarande tillämpning, dock att protokollen och yttrandena efter justeringen skola överlämnas till riksdagsbiblioteket.

Val av talmän och vice talmän.

§ 5.

Talman samt förste och andre vice talman väljas var för sig i nu nämnd ordning. Har någon erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna, är han behörigen vald. Äro rösterna så delade mellan flera, att ingen uppnått dylik röstövertvikt, anställes ny omröstning. Får ej heller därvid någon mer än hälften av de avgivna rösterna, anställes en tredje omröstning mellan de två, på vilka vid andra omröstningen de flesta av rösterna fallit. Vid tredje omröstningen är den vald, som erhållit de flesta rösterna. I händelse av lika röstetal vid andra eller tredje omröstningen skilje lotten, där så erfordras.

Talmanskonferensen.

§ 6.

1:o. Talmännen skola, *enligt vad i riksdagsordningen stadgas*, tillse, att nödig skyndsamhet och största möjliga planmässighet iakttages vid riksdagsarbetets bedrivande.

Talmännen och vice talmännen, jämte fyra av vardera kammaren för hela riksdagen utsedda ledamöter (*talmanskonferensen*), skola, så ofta någon av talmännen det anser nödigt, *dock minst en gång varje kalendermånad under tid då sammanträden pågå i riksdagen*, på kallelse av talmännen sammanträda för att rådpläga om vad i avseende å ärendenas behandling i utskott och kamrar må vara att iakttaga för vinnande av nämnd-

da syfte. Vid dessa sammanträden skola kamrarnas sekreterare vara tillstädes, och åligger det den av dem, som därtill av talmännen anmodas, att föra protokoll över vad vid sammanträde förekommer. Vid talmanskonferensen fattade beslut skola genom utdrag av protokollet tillställas dem, besluten avse.

Utskottens ordförande skola, så ofta det finnes påkallat, deltaga i talmanskonferensens sammanträden. Anses nödigt att inhämta upplysningar av kanslideputerade böra även de, efter kallelse, tillstädeskomma.

2:o. Vid talmanssammanträde skall, efter samråd med utskottens ordförande och bemälda kanslideputerade, förslag upprättas i fråga om arvoden till tjänstemännen och vaktbetjäningen hos kamrarna och utskotten samt i kansliet. Förslaget överlämnas till bankoutskottet, vilket det åligger att i ämnet avgiva utlåtande till kamrarna.

Val inom kammare.

§ 7.

Skall val, som av kammare förrättas, jämlikt § 75 riksdagsordningen ske med slutna sedlar, skola vid valet begagnas valsedlar, å vilka före namnen utsatts partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av riksdagsmän eller för viss meningsriktning), men vilka i övrigt äro omärkta.

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra.

Valsedlarna skola för att bliva gällande vara enkla, slutna, hoprullade och fria från överstrykningar. Sedel må ej upptaga flera, men väl färre namn än det antal personer valet avser. Där något namn å sedeln är tveydigt, gälle den dock för övriga namn.

§ 8.

De avgivna valsedlarna skola ordnas i grupper, så att sedlar med samma partibeteckning bilda en grupp.

Inom varje grupp skall, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal ledamöter är nödig, bestämmas ordning mellan namnen å gruppens valsedlar. Härvid iakttages:

1. Upptaga valsedlar till antal av mer än hälften av hela antalet valsedlar inom gruppen (gruppens rösttal) samma första namn, bliver detta namn det första i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första namn och utgöra mer än två tredjedelar av gruppens rösttal, jämväl samma andra namn, bliver detta namn det andra i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första och samma andra namn samt utgöra mer än tre fjärdedelar av gruppens rösttal, jämväl samma tredje namn, bliver detta namn det tredje i ordningen; och så vidare efter samma grunder.

2. I den mån ordningen inom gruppen icke kan enligt nyss angivna grunder bestämmas, skola särskilda sammanräkningar av namnens rösttal verkställas. Vid varje sådan sammanräkning gäller valsedel såsom hel röst, där icke något av sedelns namn erhållit rum i ordningen. Annan valsedel gäller såsom halv röst, där ett av sedelns namn erhållit rum i ordningen; såsom tredjedels röst, där två av namnen uppförts i ordningen; såsom fjärdedels röst, där tre av namnen uppförts i ordningen; och så vidare efter samma grund. För varje gång kommer det namn närmast i ordningen, som erhållit högsta rösttalet.

Till protokollet antecknas för varje grupp dess rösttal, samt, där de under 1. angivna grunder tillämpats, antalet av de valsedlar, som upptaga

samma första namn eller samma första och andra namn och så vidare, men eljest, för varje särskild sammanräkning, röstvärdet för de olika valsedlarna och det rösttal, som för varje namn uträknats.

§ 9.

1:o. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika valsedelgrupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den grupp, vilken för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit en grupp tilldelad, besättes genast så, att gruppens första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom gruppen, gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra grupper.

Jämförelsetalet är lika med gruppens rösttal, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att gruppens rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av de gruppen tilldelade platser ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två grupper, skall dock, vid beräkning av det antal platser som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre grupper, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har en grupp redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å gruppens valsedlar, varde den från vidare jämförelse utesluten.

2:o. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom den grupp, som har största rösttalet.

§ 10.

Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

Ordningen för suppleanters tjänstgöring.

§ 11.

Suppleanter böra, vid förfall för ledamot, inkallas till tjänstgöring i följande ordning:

1. Om valet jämlikt § 75 riksdagsordningen förrättats med gemensam lista, har suppleant tillhörande samma grupp eller meningsriktning som ledamoten företräde framför övriga suppleanter, och av dessa har den företräde, vars namn blivit uppfört på högre plats å listan;

2. Har valet, på sätt i §§ 8—11 här ovan sägs, skett med slutna sedlar, har suppleant, utsedd från grupp med samma partibeteckning som den grupp, för vilken ledamoten blivit vald, företräde framför övriga suppleanter, och av dessa har den företräde, som utsetts från grupp med högre rösttal.

Av suppleanter från samma grupp har den företräde, vars namn blivit tidigare uppfört i den jämlikt § 9 bestämda ordning inom gruppen.

Den ledamot eller suppleant, som fått sig tillerkänd plats från två eller flera grupper, anses vald för den grupp, från vilken plats först tilldelats honom.

Riksdagens utskott, nämnder och valmän.

§ 12.

1:o. Utskott, som består av ledamöter från båda kamrarna, sammankallas första gången av talmännen.

2:o. Kallelser till sammanträden av riksdagens nämnder och valmän utfärdas av talmännen.

§ 13.

1:o. Till sammanträde av utskott, utsett av båda kamrarna, ävensom av riksdagens nämnder och valmän, skall kallelse anslås senast klockan 6 eftermiddagen föregående dag.

2:o. Dessa utskott, nämnder och valmän må ej sammankomma å tid, då sammanträde hålles av båda kamrarna eller endera av dem.

§ 14.

Ledamot av utskott, vilken av förfall varder hindrad att sammanträde bevista, bör hos utskottets ordförande eller sekreterare göra anmälan därom så tidigt, att suppleant må kunna i hans ställe inkallas.

§ 15.

Anser ständigt utskott ett dit hänvisat ärende ej böra av utskottet handläggas, åligge utskottet att därom senast inom åtta dagar, efter det målet till utskottet inkom, avgiva utlåtande till kamrarna, vilka böra skyndsamt besluta, om frågan skall av samma utskott behandlas eller till annat utskott överlämnas.

§ 16.

1:o. Besluta kamrarna tillsätta särskilt utskott för behandling av något ärende, skall underrättelse därom ofördröjligen meddelas det eller de ständiga utskott, som eljest skolat ärendet handlägga. Har, innan beslutet fattades, ärende av enahanda eller likartad beskaffenhet blivit till ständigt utskott hänvisat, skall sådant utskott inom åtta dagar efter av berörda underrättelse erhållen del hos kamrarna göra framställning om slikt ärendes överlämnande till det särskilda utskottet.

2:o. Varder, sedan väckt motion hänvisats till visst utskott, den i motionen berörda frågan föremål för proposition, som till annat utskott hänvisas, skall vad i mom. 1 stadgas åga motsvarande tillämpning.

§ 17.

1:o. Inom tjugu dagar från lagtima riksdags öppnande böra statsutskottet, bevillningsutskottet, bankoutskottet och jordbruksutskottet utse deputerade för att under riksdagens lopp, i den utsträckning sådant finnes påkallat, rådpläga i frågor, som angå budgetarbetet inom riksdagen. Dessa deputerade böra verka för att största möjliga enhetlighet vid budgetbehandlingen iakttages. De deputerade hava att föranstalta därom, att lämpliga sammanställningar angående statsverkets inkomster och utgifter samt angående budgetarbetets fortgång inom riksdagen tid efter annan delgivas kamrarnas ledamöter.

2:o. Då inom ständigt utskott fråga uppstår om inbjudan till annat sådant utskott att utse deputerade för gemensam behandling av visst ärende, skall, innan beslut om dylik inbjudan fattas, från sistnämnda utskott in-

hämtas upplysning, huruvida detta utskott anser skäl föreligga för sådan behandling av ärendet eller, därest så ej är fallet, huruvida utskottet finner anledning att ur de synpunkter, detsamma har att företräda, göra något uttalande i ärendet.

3:o. Kunna utskott, som skola genom deputerade med varandra sammanträda, icke överenskomma om de deputerades antal, skall detsamma utgöras av sex ledamöter från varje utskott.

§ 18.

Till lagutskotts behandling hörande ärenden skola mellan lagutskotten fördelas vid särskilda sammanträden med deputerade för dem. Deputerade äro för varje utskott ordföranden, vice ordföranden och två för hela riksdagen utsedda ledamöter. Sammanträde hålles så ofta det för fördelning av inkomna ärenden finnes erforderligt. Utskotten äga fastställa allmänna grunder för ärendenas fördelning mellan utskotten.

§ 19.

Har från något riksdagens verk till utskott inkommit framställning, som påkallar riksdagens beslut, vare utskottet pliktigt att ofördröjligen göra anmälan därom till vardera kammarens talman; och åligger det denne tillse, att anteckning om sådan anmälan verkställles å föredragningslistan för kammarens nästa sammanträde.

§ 20.

Talmännen äga tillträde i utskotten, dock utan rätt att deltaga i överläggningarna och besluten.

§ 21.

Expeditioner från utskott underskrivas av ordföranden.

§ 22.

Vid de i § 13 mom. 2 omnämnda sammanträden av riksdagens nämnder och valmän bör den ledamot, som bevisat de flesta riksdagar, eller, där två eller flera deltagit i lika många riksdagar, den av dem, som är till levnadsåren äldst, först låta upprop förrättas och sedan val av ordförande anställas. På anmodan av ordföranden taga tre ledamöter plats vid bordet, för att, jämte ordföranden, granska omröstnings- eller valsedlarna samt över omröstningarna eller valen föra särskilda anteckningar, vilka med varandra jämföras. Efter förrättningens slut uppsättes och justeras protokoll, varav två exemplar utskrivs, undertecknas av ordföranden och omförmälda ledamöter samt avlämnas ett till vardera kammarens talman, för att öppnas och delgivas kamrarna vid deras nästföljande sammanträde.

§ 23.

Vad i §§ 12, 13 och 22 sägs äger ej tillämpning i avseende på utrikesnämnden.

§ 24.

De av riksdagen utsedda valmän, vilka hava att verkställa val av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, skola tillika utse två ledamöter jämte två suppleanter i styrelsen över riksdagsbiblioteket.

Riksdagens kansli.

§ 25.

Utom de åligganden, som, enligt § 80 mom. 2 riksdagsordningen, tillhöra riksdagens kansli, skall detta ombesörja tryckningen av alla de handlingar, vilka till kamrarna inkomma eller från dem utgå, med undantag av sådana, som i annan ordning blivit på allmän bekostnad tryckta, för att till kamrarnas ledamöter utdelas.

Kanslideputerade böra vaka däröver, att de i kamrarna förda protokollen samt övriga riksdagshandlingar bliva med största möjliga skyndsamhet tryckta och till kamrarnas ledamöter utdelade.

Riksdagens skrivelser.

§ 26.

Sekreterare i ständigt eller i dess ställe särskilt tillsatt utskott ansvarar därför, att de från riksdagen utgående skrivelser, som skola av utskottets kansli expedieras, äro vederbörligen kollationerade och lika lydande med de av kamrarna därför godkända förslag. Till bestyrkande härav skall varje sådan skrivelse, då den framlägges till talmännens underskrift, vara försedd med kollationeringsmärke, av sekreteraren egenhändigt undertecknat med begynnelsebokstäverna i hans för- och tillnamn.

I fråga om expeditionen av de från riksdagen utgående skrivelser, vilka besörjas genom riksdagens kansli, tillkommer det *kanslideputerade* att meddela erforderliga föreskrifter.

Tjänstemän och betjäning.

§ 27.

Vardera kammaren äger utse och förordna sin sekreterare. Utskotten äga ock, vart för sig, utse sekreterare.

Övriga befattningshavare hos kamrarna och utskotten ävensom i riksdagens kansli tillsättas, med de undantag som följa av fullmäktiges i riksgäldskontoret åliggande att ställa viss betjäning till riksdagens förfogande, för vardera kammaren av talmannen och några utav kammaren därtill utsedda ledamöter efter samråd med sekreteraren, för vart och ett av utskotten av samma utskott likaledes efter samråd med sekreteraren samt för riksdagens kansli av *kanslideputerade* tillika med kamrarnas talmän och vice talmän.

Denna stadga skall genast träda i tillämpning. Vad i § 19 stadgas skall dock tillämpas först från och med 1950 års lagtima riksdag. Intill nämnda riksdags början skall vad i § 2 tredje stycket 5:o sägs om allmänt beredningsutskotts betänkande hava avseende å tillfälligt utskotts betänkande.

Genom stadgan skola de av riksdagen den 8 april 1868 gillade och antagna reglementariska föreskrifter för riksdagen samt stadgorna den 26 maj 1909 om val till riksdagens utskott och den 29 januari 1921 om val av talmän och vice talmän i riksdagens kamrar anses hava upphört att gälla.